

Field : Higher Education

Type : Research Article

Received: 22.03.2016 - *Accepted*: 29.04.2016

Üniversite Öğrencilerinin Mesleki Değer Algıları¹

Hasan BOZGEYİKLİ, Sümeyye DERİN, Emre TOPRAK

Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Kayseri, TÜRKİYE

E-Posta: hbozgeyikli@erciyes.edu.tr

Öz

Bu araştırmada farklı fakültelerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri fakülte ve bölümleri seçmelerinde etkili olduğu düşünülen meslek değerlerinin sıralama yargılarına dayalı olarak ölçeklenmesi amaçlanmıştır. Araştırma 2015-2016 öğretim yılı güz döneminde Erciyes Üniversitesinin Tıp, Eczacılık, Diş Hekimliği, Sağlık Bilimleri, Eğitim, İlahiyat, Hukuk, İletişim ve Veterinerlik Fakültelerinde öğrenim gören toplam 1206 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Çalışmada, meslek seçiminde etkili olduğu düşünülen meslek değerlerini sıralama yargılarıyla ölçeklemek için araştırmacılar tarafından geliştirilen, bireysel özellikler ve meslek seçiminde etkili olduğu düşünülen mesleki değerlerle ilgili soruların yer aldığı veri toplama aracı kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde, yargıcı kararlarına dayalı ölçekleme yaklaşımlarından, sıralama yargıları kanunuyla ölçekleme yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, tıp, eczacılık, hukuk, ilahiyat, iletişim, veteriner ve sağlık bilimleri fakültelerinde okuyan öğrencilerin meslek tercihi yaparken birinci sırada başarı değerini ön planda tuttıkları, diş hekimliğinde sosyal statü, eğitim fakültesinde ise düzenli yaşam gibi meslek değerlerinin birinci sırada tercih nedeni olduğu ortaya çıkmıştır. Eczacılık, tıp, hukuk, iletişim ve sağlık bilimleri fakültelerindeki öğrencilerin ikinci sıradaki mesleki değer tercihleri ise sosyal statü iken, veteriner ve diş hekimliği fakültelerinde ikinci sırada maddi kazanç ön plana çıkmıştır. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin ikinci sıradaki meslek değeri tercihi düzenli yaşam iken, eğitim fakültesi öğrencilerinde başarı ikinci sırada çıkmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki değer, sıralama yargılarıyla ölçekleme, üniversite öğrencileri

¹ Bu makale, 13-15 Nisan 2016 tarihlerinde Kazakistan'da yapılan 5. Uluslararası Bilim Kültür ve Spor Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

University Students' Career Values Perceptions

Hasan BOZGEYİKLİ, Sümeyye DERİN, Emre TOPRAK

Erciyes University, Faculty of Education, Educational Sciences Departments, Kayseri, TURKEY

E-Mail: hbozgeyikli@erciyes.edu.tr

Abstract

The purpose of this study is scaling the professional values which are thought to be effective on choosing faculties and departments of university students who are studying in different faculties. Sequential judgment scale is used in scaling process. The research was conducted on 1206 students who were studying in Medicine, Pharmacy, Dentistry, Health Sciences, Education, Theology, Law, Communication and Faculty of Veterinary Medicine of Erciyes University in the fall semester of 2015-2016 academic years. In this study data collection tool was used which were developed by researchers in order to make sequential judgment scale for their professional values which were considered to be influential in the choice of profession and it contains questions about professional values which is thought to be effective in individual characteristics and career choice. In data analyzes the sequential judgment scale was used as a method which was one of the scaling approaches that based on judgment decisions. According to the findings, it has emerged that the students who are studying in Faculties of Medicine, Pharmacy, Law, Theology, Communications, Veterinary and Health Science, choosing their profession according to the value of success is in the first place, for dentistry students social status are in the first place and In the Education Faculty professional values such as regular life is reason to choose the professions. While the preferences of social statues are in the second row for professional values of the students in Pharmacy, Medicine, Law, Health Sciences and Communication Faculties, for the students from Veterinary and Dentistry Faculties the financial gain had been in the second place. While the second row of professional value is regular life for the student from the Faculty of Theology, success came in second row in the Faculty of Education. Proposals have been developed based on the findings from the study.

Keywords: Career values, rank order judgments scaling, university students

Giriş

İnsanın doğuştan getirdiği yetenekleri, potansiyeli, gizilgüçleri vardır. Birey, yaşam içinde bunları ortaya koyma, kullanma ve geliştirmeyi ister. Sahip olunan bu yetenekleri kullanma ve geliştirme olanağı sağlayacak meslek alanlarıdır. Birey çalışırken aynı zamanda bu yetenekleri ifade etme ve güçleri artırma fırsatı elde eder. Böylece birey varoluşunun anlamını yakalar (Pişkin, 2012). Bu görüşe paralel olarak meslek, kişinin kimliğinin en önemli kaynağı olup, onun etraftan saygı görmesine, toplumda bir yer edinmesine ve işe yaradığı duygusunu yaşamasına olanak veren bir etkinlik alanıdır (Kuzgun, 2003). Çünkü bireyin mesleği ve yaptığı iş, yaşamının büyük bir bölümünü kapsar ve iş yaşamı bireyin tüm yaşantılarını ve kişiliğini etkiler. Öyle ki iş yaşamının beslenme, hastalık, kazalar, sağlık koşulları, bireyin ruh sağlığı ve hatta ömür uzunluğu ile bile ilişkisi vardır (Özgüven, 2001). Alfred Adler de, iş/meslek edinmenin önemini vurgulayan önemli bir isimdir. Ona göre iş/meslek seçimi ve meslek edinme bireyin üç önemli yaşam ödevlerinden biridir (Adler, 1998; Corey, 2005; Yörük, 2015). Meslek seçiminin yaşamdaki önemini yanı sıra Türkiye'deki genç nüfus düşünüldüğünde bu konu daha da önemli hale gelmektedir. Nitekim TÜİK verilerine bakıldığında da bunu görmek mümkündür. 2015 yılındaki nüfus kayıt sistemi sonuçlarına göre; mesleki beceri kazandıran üniversite programlarının tercihi ve iş/meslek edinme yaşlarını kapsayan 15-24 yaş nüfusu 12 milyon 782 bin 381 (nüfusun %16,5'u) kişidir (www.tuik.gov.tr, 2016a).

Bugün demokratik toplumlarda insan kendi yönünü çizme ve yaşamı hakkında karar verme özgürlüğüne sahiptir. Bir meslek sahibi olma konusunda kişinin seçme özgürlüğünü kullanması bir hak olmaktan öte, çağdaş insan olmanın bir gereğidir de. Bu gereğin yerine getirilebilmesi için bireyin neyi niçin istediğini, ne gibi bedensel, zihinsel ve ekonomik olanaklara sahip olduğunu bilmesi bir başka ifadeyle kendini tanıması gerekir (Kuzgun, 2003). Burada sözü edilen “kendini tanıma” ve kendine uygun meslek seçimi ise her geçen gün zorlaşmaktadır. Bu zorlaşmanın nedenleri arasında, günümüzde uzmanlaşmanın ortaya çıkması ve teknolojinin ilerlemesiyle meslek sayısında yaşanan önemli bir artış bulunmaktadır (Kuzgun, 2003; Özgüven, 2001). Bu aşamada bireyin, kendine uygun mesleği seçebilmesi için profesyonel yardım alması ve kendini tanıması önem kazanır. Çünkü bir insanın kendisine uygun bir iş/meslek seçmesi, sadece birey olarak başarılı olmasına değil aynı zamanda topluma da katkıda bulunmasına yol açar (Özgüven, 2001). Bireyin kendine uygun mesleği seçebilmesi için kendini bazı yönleriyle tanıması gerekir. Bu noktada meslek seçimini etkileyen faktörlerin neler olduğunu bilinmesi devreye girer. Bunlardan ilk akla gelen ve araştırmacılara göre önemli görülenler arasında kuşkusuz ki yetenek, ilgi ve değerler yer alır (Kuzgun, 2009; Özgüven, 2001; Pişkin, 2012). Yetenek, çeşitli alanlarda sergilenebilen performans kapasitesi, aynı zamanda, öğrenme gücü veya bir iş görev ya da faaliyeti diğer insanlara göre daha başarılı ve daha hızlı bir şekilde yapabilme yetisi (Pişkin, 2012), herhangi bir davranışı (bilgi veya beceriyi) öğrenebilme gücüdür (Kuzgun, 2003). İlgi ise, bireyin çeşitli faaliyetleri, etkinlikleri yapmaktan sağladığı doyum (Kaya, 2012), bir kimsenin özel bir gayret sarf etmeden, dikkat ettiği, gözlemlediği, üzerinde durup düşündüğü ve zevk alarak yaptığı işlerdir (Roe, 1956; Akt.: Özgüven, 2000). Her ne kadar bu iki kavram birbirinden farklı da olsa aralarında yakın bir ilişki bulunur. Kuzgun (2003) bu ilişkiyi şöyle açıklar: “İlgiler, yeteneklerin kullanım alanıdır. Bu görüş çerçevesinde, güçlü bir yeteneğe dayanmayan ilgilerin geçici bir heves olmaktan öteye geçemez.” Meslek seçimindeki diğer önemli etken ise “değerler” dir. Türk Dil Kurumu'na göre değer; bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymettir

(www.tdk.gov.tr.). Kuzgun'a göre (2009) değer; karar verirken bireyin seçenekler arasından hangisine yöneleceğine, davranışları ve olayları önem sırasına koymasına yardım eden kavramlar takımıdır. Pişkin (2012) ise değerleri, bireyin ulaşmayı istediği hedeflere ve ideallere atfettiği önem olarak tanımlar. Meslek değerleri ise, mesleklerin gerektirdiği görevlerle, sağladığı olanakların kişi için anlamını ifade eden yönleridir. Örneğin bir meslek sıklıkla seyahat etmeyi, yeni insanlar görmeyi gerektiriyorsa bu, değişiklikten hoşlanan insanlar için çekici gelebilir ve tercihte göz önüne alınan bir değer olabilir (Kuzgun, 2009). Liptak'a göre (2008) ise, mesleki değerler bir insanın bir meslekte aradığı takım çalışması, işbirliği, arkadaşlık, yaratıcılık, özgürlük, heyecan, çeşitlilik, para, iş güvencesi, saygınlık, terfi, başkalarına yardım etme, sağlık ve kişisel gelişim gibi özellikleri içerir.

Bireyin seçeceği meslek, bireyin çaba ve eğiliminin temel yönünü, ayrıca kendi değerler kataloğunun en üst köşesinde yer alan değerleri gösterir (Adler, 2014). Bu görüşe paralel olarak meslekler, bireyin gözünde ihtiyaçlarına yanıt verdiği oranda değerlidir. Her insanın ihtiyacı farklı olduğu için meslek değerleri de farklıdır. Bu nedenle herkes için geçerli olabilecek ortak meslek değerlerinden söz edilemez (Pişkin, 2012). Meslek değerleri bireyden bireye değişmekle birlikte birçok araştırmacının belirlediği temel meslek değerleri bulunmaktadır. Schwartz, on mesleki değer grubundan söz eder. Bunlar arasında, güç, başarı, hazcılık, uyarılım, özyönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma ve güvenlik yer alır (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı 2000). Sharf (2002) ise, değerleri genel değer ve işe ilişkin değer olarak iki ayrı kategoride ele alır. Genel değerler arasında; ekonomik, estetik, sosyal, siyasi, dini, kuramsal değerler yer alır. Bununla birlikte işe ilişkin değerler arasında da; yetenek kullanımı, başarı, ilerleme, otorite, başkalarına yardım, ekonomik ödül, özerklik, yaratıcılık, yaşam stili, kişisel gelişim, fiziksel etkinlik, itibar, risk, sosyal etkileşim, sosyal ilişkiler, değişiklik, iş şartları, kültürel yapı, fiziksel yapı, ekonomik güvence bulunur. Rosenberg'de (1957) mesleki değerleri iki grupta ele alır ancak bu sınıflamanın kaynağın yönüyle ilgili olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda Rosenberg'e göre değerler, içsel ve dışsal olarak ikiye ayrılır. Ona göre içsel değerler; yardımcı olmak, insanlarla ilişki, fikirler, yaratıcılıktır. Dışsal değerler ise; gelir, prestij, liderlik, güvenlik ve özgürlüktür (Akt.: Kronus, 1975). Schein (2007), mesleki değerleri sekiz ayrı başlık altında inceler. Bunlar: güvenlik ve istikrar, özerklik ve bağımsızlık, yaşam biçimi, teknik ve fonksiyonel yetenekleri kullanma, genel yönetim becerilerini kullanma, girişimcilik ve yaratıcılık, hizmet etme ve kendini adamadır. Kuzgun (2003) ise onbeş farklı meslek değerinden söz eder. Bu meslek değerleri şunlardır: yeteneği kullanabilme ve geliştirme, yaratıcılık, ilgileri geliştirme, işlerin çeşitli olması, kazanç, düzenli ve kararlı bir yaşam sürme, sosyal güvence, ilerleme, ün-şöhret sahibi olma, risk alma, liderlik, bağımsızlık, işbirliği, toplumsal saygınlık ve yarışmadır. Özetle, değerler bireyin atfettiği anlamları içerdiği için çok sayıda mesleki değer olduğu söylenebilir. Meslek seçme durumunda olan kimseler ihtiyaçlarının yoğunluğuna göre meslek değerlerini önem sırasına koymakta ve en güçlü ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayacağını düşündükleri mesleklere yönelmektedirler (Kuzgun, 2009). Kuzgun'un ifade ettiği ve ideal olan bu tercihin net bir şekilde yapılabilmesi için üniversitedeki programların mesleki değerleri ve mesleki değer sıralamalarının bilinmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak maalesef önemine rağmen meslek değerleri, yetenek, ilgi ve kişilik özellikleri kadar araştırmalara konu olmamıştır (Pişkin, 2012). Var olan ihtiyaçtan yola çıkarak bu çalışmada; farklı fakülte ve programlarda öğrenim gören üniversite öğrencilerinin mesleki değer algılarının sıralama yargularıyla ölçeklenmesi ve orta öğretim dönemindeki öğrencilerin kendilerine en uygun mesleğe yönlendirilmesi faaliyetlerinde kullanılabilecek önemli bir bilimsel kaynak oluşturulması amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırma Deseni

Farklı fakültelerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin mesleki değer algılarının sıralama yargılarıyla ölçeklenmesine yönelik yapılan bu çalışma, toplanan veri bağlamında nicel bir paradigmaya sahiptir. Bu nedenle çalışmada, genel tarama modeli kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu çalışmaya, 2015-2016 öğretim yılı güz döneminde Erciyes Üniversitesi'nin Tıp, Eczacılık, Diş Hekimliği, Sağlık Bilimleri, Eğitim, İlahiyat, Hukuk, İletişim ve Veteriner Fakültelerinde öğrenim gören toplam 1206 öğrenci katılmıştır. Çalışmaya katılan 1206 öğrencinin cinsiyet ve fakülte değişkenlerine göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların fakülte ve cinsiyete göre dağılımı

Fakülte	Kadın		Erkek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Tıp	77	55	63	45	140	11,6
Eczacılık	75	70,8	31	29,2	106	8,8
Diş Hekimliği	53	53	47	47	100	8,3
Sağlık Bilimleri	97	80,8	23	19,2	120	9,9
Veteriner	35	35,0	65	65,0	100	8,3
Eğitim	228	71,2	92	28,8	320	26,6
İlahiyat	74	74,0	26	26,0	100	8,3
Hukuk	69	69,0	31	31,0	100	8,3
İletişim	53	44,2	67	55,8	120	9,9
Toplam	761	63,1	445	36,9	1206	100

Tablo 1'deki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan toplam 1206 üniversite öğrencisinin %11,6'sının (140 kişi) tıp fakültesi, %8,8'inin eczacılık (106 kişi), %8,3'ünün diş hekimliği (100 kişi), %9,9'unun sağlık bilimleri (120 kişi), %8,3'ünün (100 kişi) veteriner, %26,6'sının (320 kişi) eğitim, %8,3'ünün (100 kişi) ilahiyat, %8,3'ünün (100 kişi) hukuk ve %9,9'unun (120 kişi) iletişim fakültelerinde öğrenim gördükleri görülmektedir. Ayrıca toplam 1206 öğrencinin %63,1'inin (761 kişi) kadın, %36,9'unun (445 kişi) erkek öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri meslek alanlarını seçiminde etkili olduğu düşünülen mesleki değerlerini sıralama yargılarıyla ölçeklemek için araştırmacılar tarafından, bireysel özellikler ve meslek seçiminde etkili olduğu düşünülen Mesleki değerlerle

İlgili soruların yer aldığı bir veri toplama aracı geliştirilmiştir. Aracın geliştirilmesinde, asıl uygulamanın yapılacağı grubun özelliklerine benzer 30 kişilik bir öğrenci grubundan yararlanılmıştır. Bu gruptan meslek seçiminde kendileri için hangi değerlerin daha önemli olduğunu yazmaları istenmiştir. Verilen yanıtlara içerik çözümlemesi yapılmıştır. Hem içerik çözümlemesinde hem de ilgili literatür incelenerek yapılan çalışmalarda ön plana çıkan 10 meslek değeri saptanmıştır. Bu meslek değerleri şunlardır:

1. Sosyal statü	6. Rekabet
2. Maddî Kazanç	7. Yaratıcılık
3. Liderlik	8. Düzenli yaşam
4. Başarı	9. İşbirliği
5. Değişim ve çeşitlilik	10. Yeteneği Kullanabilme

Araştırmaya katılan öğrencilere ölçek sıralama formunda yukarıda belirtilen mesleki değerler sunulmuş, öğrencilerden bu meslek değerlerini kendileri için önem derecesine göre (azalan öneme göre) 1'den başlayarak 10'a kadar sıralamaları istenmiştir. Bu 10 meslek değerinin yanında öğrencilere analiz süreçlerinde bağımsız değişken olarak kullanılacak; bölüm, cinsiyet vb. gibi sorular sorulmuştur.

İşlem

Verilerin çözümlenmesinde, yargıcı kararlarına dayalı ölçekleme yaklaşımlarından, sıralama yargıları kanunıyla ölçekleme yöntemi kullanılmıştır. Sıralama pek çok alanda uygulama yeri bulunan bir ölçme yöntemi olup, gözlemciyi uyarıcılar arasında mümkün olan en büyük ayrımı yapmaya zorladığından, gözlemcinin bu ayrımı yapabildiği hallerde geçerliği çok yüksek bir ölçek vermekte, bu nedenle iç tutarlılık yüksek olmakta ve sıralama yargıları ile ölçekleme, bir sıra numarası verilebilecek tüm uyarıcılara uygulanabilmektedir (Turgut ve Baykul, 1992). Bu çalışmada mesleki değerlere ilişkin yargıların toplanması için katılımcılara, meslek seçiminde etkili olduğu düşünülen 10 meslek değeri verilmiştir. Katılımcılardan listedeki meslek değerlerinin tümünü düşünmeleri ve her bir değeri diğer değerlerle karşılaştırarak bir sıra numarası vermeleri istenmiş ve her bir özelliğe ait frekans değerleri hesaplanmıştır. Bu işlem sonucunda frekans matrisi oluşturulmuştur. Frekans matrisinde yer alan her bir sıra frekansı $n(S_{ji} > S_{ki}) = f_{ji} \cdot (f_{k < i + 1/2} / f_{ki})$ eşitliği yardımıyla hesaplanan $n(S_{ji} > S_{ki})$ (Turgut ve Baykul, 1992) frekansları matrisi oluşturulmuştur. Oluşturulan $n(S_{ji} > S_{ki})$ frekansları matrisinin sütunlarında yer alan tüm satırlar toplanmış ve elde edilen frekanslar N^2 'ye bölünerek, oranlar matrisi (P) elde edilmiştir. Oranlar matrisindeki hücre değerlerine (P) karşılık gelen (Z) standart değerleri belirlenerek birim normal sapmalar matrisi elde edilmiştir. Matrisin sonunda her bir sütuna ait değerlerin toplamını gösteren bir satır oluşturularak bu satırdaki her bir z hücre değerinin sütunlar boyunca ortalamaları alınmış ve ölçek değerleri (S_j) hesaplanmıştır. Eksenin başlangıcı (0 noktası) bu satırdaki ortalama z değerlerinden en küçük olanına kaydırılarak ölçek değerleri sıralanmıştır, bu kaydırmada; eğer en küçük değer negatif ise tüm değerlere bu değer mutlak değeri eklenmiş, en küçük değer pozitif olduğunda ise tüm değerlerden bu değer çıkarılmıştır. Bunun sonucunda her bir mesleki değer için ölçek değeri (S_c) belirlenmiştir. Veri toplama aracında yer alan 10 meslek değerinin ölçek değerleri, incelenen tüm bağımsız değişkenler için ayrı ayrı Microsoft Excel programında çözümlenmiştir.

Bulgular

Üniversite öğrencilerinin mesleki değer algılarının sıralama yargılarına dayalı olarak ölçeklendiği bu araştırmada araştırma kapsamına alınan her bir fakülte için ayrı ayrı ölçekleme çalışması yapılmıştır. Çalışmada öncelikle her bir katılımcıdan, kendilerine verilen mesleki değerleri en önemli olandan önemsiz doğru sıralamaları istenmiş ve böylelikle her bir meslek değerine ait frekans değerleri belirlenmiştir. Yapılan sıralama sonucunda her bir bağımsız değişken için frekans matrisleri oluşturulmuştur. Burada sadece tıp fakültesindeki katılımcıların tümü için yapılan analiz işlemleri detaylı olarak verilmiş, diğer fakülteler için sadece sıralama yargıları ölçek değerini gösteren grafikler verilmiştir.

Tıp fakültesindeki öğrenciler için frekans matrisi Tablo 2'de gösterildiği şekilde oluşturulmuştur. Matriste yer alan satırlar ve sütunların toplamı, toplam katılımcı sayısı olan 140'a eşittir.

Tablo 2. Tıp fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları frekans matrisi (F)

Ri	Sosyal statü	Maddi kazanç	Liderlik	Başarı	Değişim ve Çeşitlilik	Rekabet	Yaratıcılık	Düzenli yaşam	İşbirliği	Yeteneği kullanma	ΣSatır
1	27	13	8	42	2	4	9	15	3	17	140
2	26	21	15	28	7	5	12	9	6	11	140
3	20	22	10	23	15	9	11	15	3	12	140
4	18	18	19	16	14	5	16	13	6	15	140
5	10	14	23	6	13	7	15	18	18	16	140
6	5	8	13	8	21	9	15	18	20	23	140
7	8	11	16	3	27	13	14	14	17	17	140
8	12	10	13	3	16	22	14	10	32	8	140
9	11	10	13	3	15	22	19	11	21	15	140
10	3	13	10	8	10	44	15	17	14	6	140
Σsütun	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	1400

Yapılan sıralamanın ardından frekans (F) matrisinin her bir hücresindeki değer $n(S_{ji} > S_{ki}) = f_{ji} \cdot (f_{k<i} + 1/2 \cdot f_{ki})$ eşitliği yardımıyla diğer sütunlardaki değerlerle karşılaştırılarak $n(S_{ji} > S_{ki})$ frekansları hesaplanmış ve hesaplanan bu değerler N^2 'ye bölünerek Tablo 3'deki oranlar matrisi oluşturulmuştur.

Tablo 3. Tıp fakültesi öğrencilerinin mesleki değerleri sıralama yargıları oranlar matrisi (P)

1	-	0,409	0,344	0,590	0,282	0,189	0,317	0,352	0,226	0,377
2	0,591	-	0,431	0,678	0,365	0,255	0,399	0,434	0,300	0,462
3	0,656	0,569	-	0,743	0,427	0,282	0,457	0,496	0,343	0,526
4	0,410	0,322	0,257	-	0,197	0,146	0,241	0,272	0,159	0,291
5	0,718	0,635	0,573	0,803	-	0,321	0,521	0,565	0,406	0,601
6	0,811	0,745	0,718	0,854	0,679	-	0,674	0,701	0,612	0,742
7	0,683	0,601	0,543	0,759	0,479	0,326	-	0,536	0,402	0,570
8	0,648	0,566	0,504	0,728	0,435	0,299	0,464	-	0,361	0,530
9	0,774	0,700	0,657	0,841	0,594	0,388	0,598	0,639	-	0,680
10	0,623	0,538	0,474	0,709	0,399	0,258	0,430	0,470	0,320	-
$\Sigma_{\text{sütun}}$	5,914	5,086	4,500	6,707	3,857	2,464	4,100	4,464	3,129	4,779

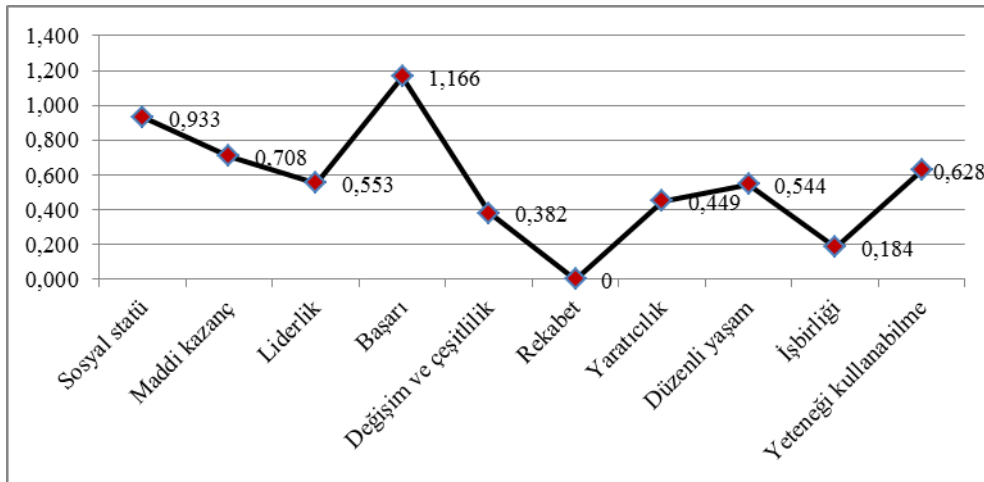
Tablo 4'teki birim normal sapmalar matrisinin elde edilmesinde oranlar matrisi ve buna karşılık gelen Z standart değerlerinden faydalanılmış olup, oranlar matrisindeki hücre değerlerine (P) karşılık gelen (Z) standart değerleri belirlenmiştir. Oranlar matrisinin her elemanına karşılık gelen, birim normal dağılımının Z değerleri, esas köşegene göre birbirinin ters işaretlidir ve mutlak değerce birbirlerine eşittir. Matris sonunda oluşturulan sütun toplamalarının, mesleki değer sayısı olan 10'a bölünmesiyle katılımcıların tümü için her bir kritere ait ölçek değeri ($S_{(j)}$) hesaplanmıştır.

Tablo 4. Tıp fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları birim normal sapmalar matrisi (Z)

1	-	-0,229	-0,402	0,226	-0,576	-0,881	-0,477	-0,381	-0,752	-0,313
2	0,229	-	-0,173	0,463	-0,345	-0,660	-0,256	-0,166	-0,525	-0,096
3	0,402	0,173	-	0,654	-0,184	-0,577	-0,109	-0,011	-0,403	0,066
4	-0,226	-0,463	-0,654	-	-0,853	-1,053	-0,705	-0,608	-0,999	-0,552
5	0,576	0,345	0,184	0,853	-	-0,464	0,052	0,163	-0,238	0,255
6	0,881	0,660	0,577	1,053	0,464	-	0,451	0,527	0,285	0,650
7	0,477	0,256	0,109	0,705	-0,052	-0,451	-	0,091	-0,249	0,176
8	0,381	0,166	0,011	0,608	-0,163	-0,527	-0,091	-	-0,357	0,075
9	0,752	0,525	0,403	0,999	0,238	-0,285	0,249	0,357	-	0,468
10	0,313	0,096	-0,066	0,552	-0,255	-0,650	-0,176	-0,075	-0,468	-
$\Sigma_{\text{sütun}}$	3,785	1,530	-0,013	6,114	-1,728	-5,547	-1,061	-0,103	-3,706	0,730
$S_{(j)}$	0,378	0,153	-0,001	0,611	-0,173	-0,555	-0,106	-0,010	-0,371	0,073
$S_{(c)}$	0,933	0,708	0,553	1,166	0,382	0	0,449	0,544	0,184	0,628

Her bir kriterin ölçek değeri ($S_{(c)}$) belirlenmesinde, eksenin başlangıcı (0 noktası) bu satırdaki ortalama z değerlerinden en küçük olan “-0,555” değerine kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değerin mutlak değeri olan 0,555 eklenmiştir. Böylece tıp fakültesindeki katılımcıların tümü için meslek değerlerine ait ölçek değerleri ($S_{(c)}$) hesaplanmıştır. Hesaplanan ölçek değerlerinin dağılımı Grafik 1’de verilmiştir.

Grafik 1. Tıp fakültesi öğrencilerinin meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

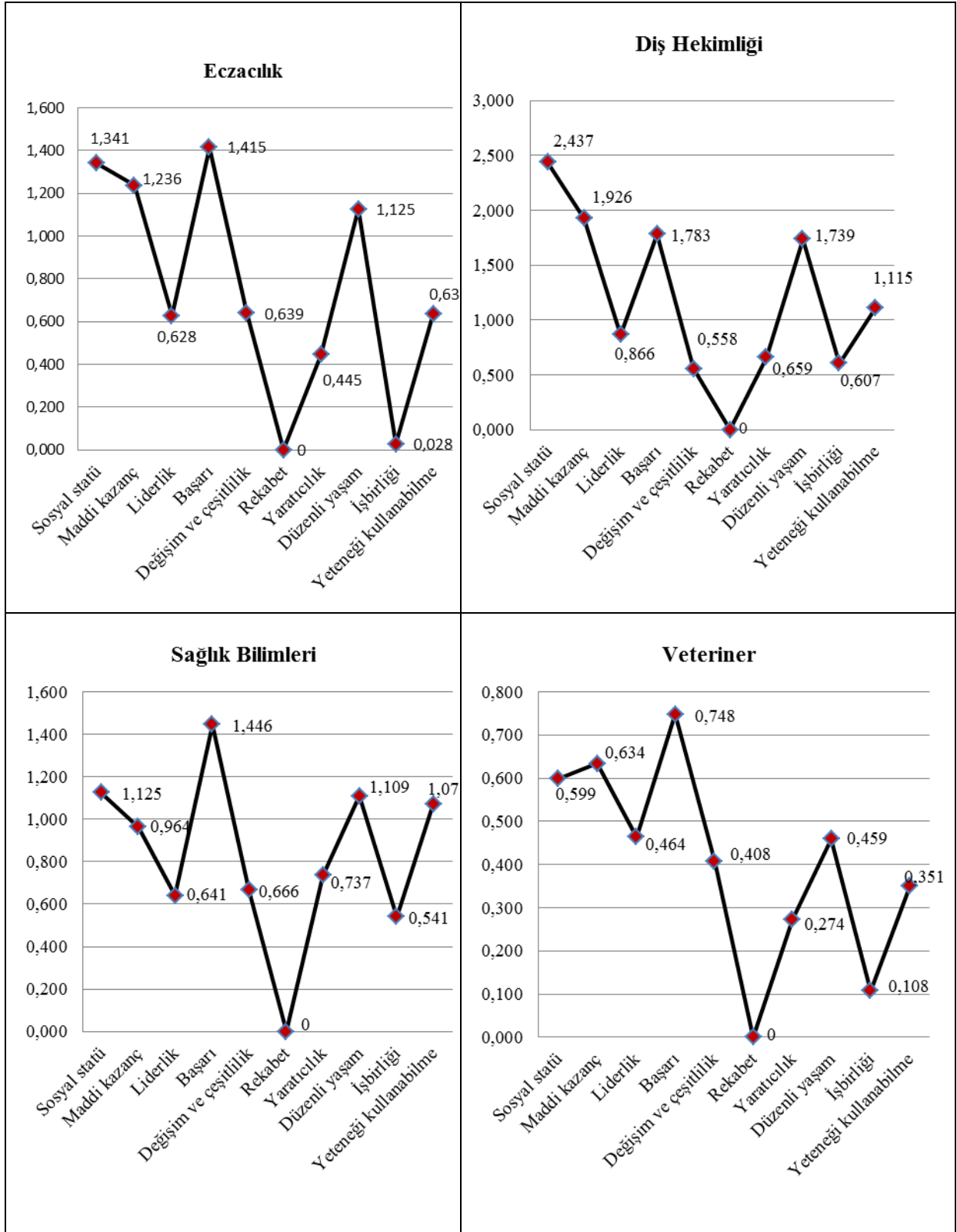
Ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu, Grafik 1 incelendiğinde, tıp fakültesindeki katılımcıların tümünün mesleki değerlerinin ölçeklenmesinde “başarı” değerinin en yüksek ölçek değerine sahip olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla sosyal statü, maddi kazanç, yeteneği kullanabilme, liderlik, düzenli yaşam, yaratıcılık, değişim ve çeşitlilik, işbirliği değerleri izlemekte olup en düşük ölçek değerinin ise rekabet değerine ait olduğu tespit edilmiştir.

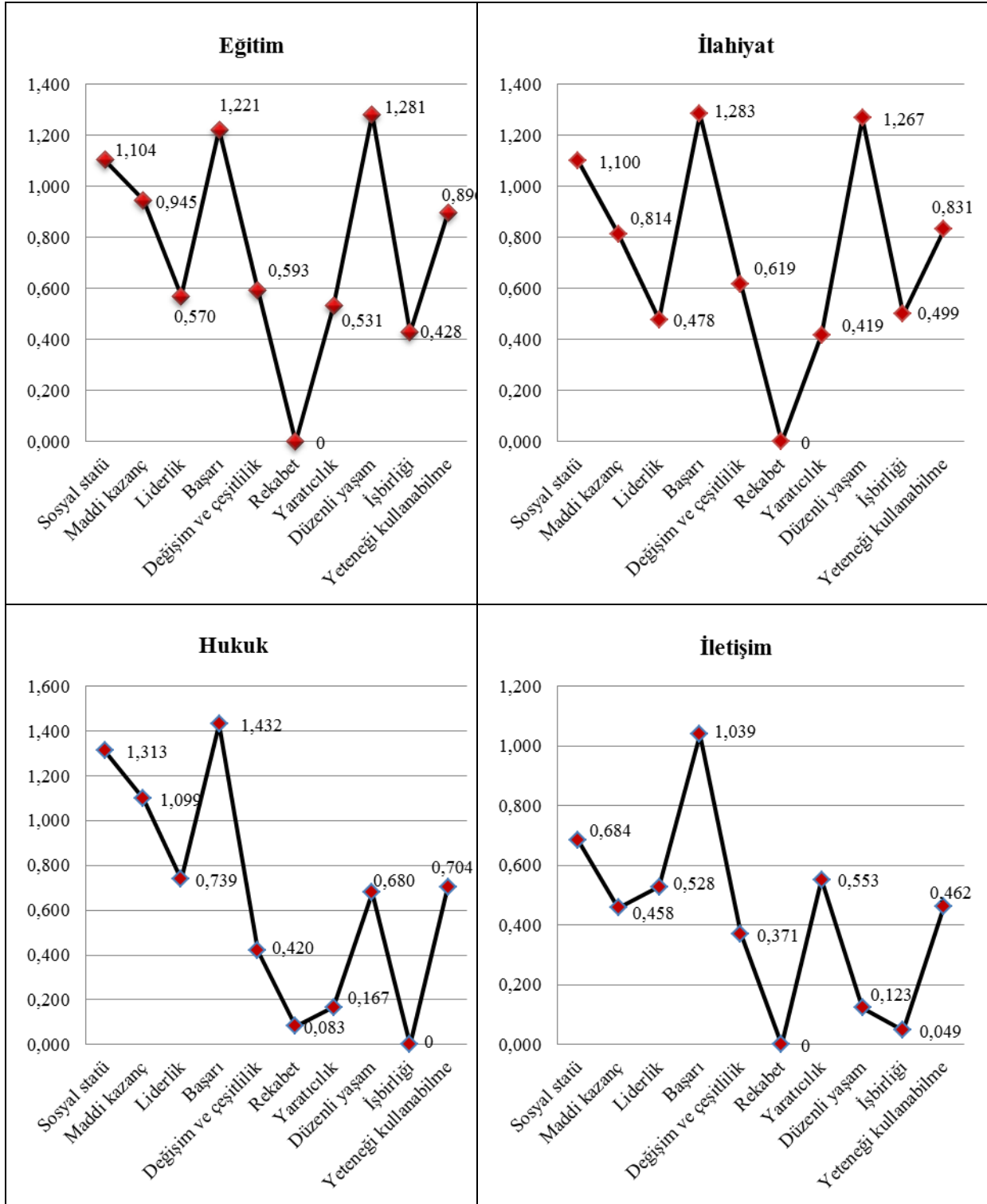
Katılımcıların okudukları fakültele göre meslek değeri sıralama yargılarını belirlemek amacıyla her fakülte için ayrı ayrı olmak üzere frekans matrisleri oluşturulmuştur. Oluşturulan bu matrislerde satır ve sütun toplamları, her fakülte araştırmaya katılan kişi sayısına eşittir. Oranlar matrisi ve birim normal sapmalar matrisi oluşturulduktan sonra eksenin başlangıcı Z değerlerinden en küçük olan değerlere kaydırılmış ve her ölçek değerine en küçük değer mutlak değeri eklenerek, meslek değerlerine ait ölçek değerleri hesaplanmıştır. Her fakülte katılımcılar için hesaplanan ölçek değerleri grafik 2’de verilmiştir.

Grafik 1 ve 2 incelendiğinde mesleki değer algılarının sıralama yargılarına göre hesaplanan ölçek değerlerine göre tıp, eczacılık ve hukuk fakültesinde öğrenim gören katılımcıların mesleki değerlerinin ölçeklenmesinde ilk üç değer aynı olduğu ve bu değerlerin aynı sıralamaya sahip olması dikkat çekmektedir. Buna göre her üç fakülte için ilk üç sıradaki mesleki değer; başarı, sosyal statü ve maddi kazançtır. Eczacılık fakültesinin takip eden diğer değerler sırasıyla; sosyal statü, maddi kazanç, düzenli yaşam, değişim ve çeşitlilik, yeteneği kullanabilme, liderlik, yaratıcılık ve işbirliği, en düşük ölçek değeri ise “rekabet” tir. Hukuk fakültesinin takip eden diğer değerler sırasıyla; liderlik, yeteneği kullanabilme, düzenli yaşam, değişim ve çeşitlilik, yaratıcılık, rekabet, en düşük ölçek değeri ise “işbirliği” dir.

Tıp fakültesi, eczacılık fakültesi, diş hekimliği fakültesi, veteriner fakültesi ve hukuk fakültesinin ilk üç sırada yer alan değerlerine bakıldığında, sıralaması farklı olmakla birlikte benzer değerlerin tercih edildiği dikkat çeker. Bir başka ifadeyle ilk üç sırada tercih edilen değerler “başarı”, “sosyal statü”, “maddi kazanç” tır. Ancak bunlardan tıp, eczacılık ve hukuk fakültesi için bu üç değer sıralaması aynıdır ve sıralama şu şekildedir: “başarı”, “sosyal statü” “maddi kazanç” tır. Diş hekimliği fakültesinde bu değerler sırasıyla “sosyal statü”, “maddi kazanç” ve “başarı”; veteriner fakültesinde ise ilk üç değer yine sırasıyla “başarı”, “maddi kazanç” ve “sosyal statü” dür.

Sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin ilk üç sırada önemli gördüğü değer sırasıyla başarı, sosyal statü ve düzenli yaşam; eğitim fakültesindeki öğrenciler için düzenli yaşam, başarı sosyal statü; ilahiyat fakültesindeki öğrenciler için ise başarı, düzenli yaşam, sosyal statüdür. Bu üç fakülteye bakıldığında ilk üç sırada yer alan değerlerin aynı olduğu; ancak sıralamalarının farklı olduğu görülür. Eğitim fakültesinde diğer iki fakülte ve araştırmada yer alan diğer fakültelerden farklı olarak “düzenli yaşam” değeri ilk sırada yer alır. Sağlık bilimleri ve ilahiyat fakültesinde ise ilk sıradaki değer “başarı” dır. Sağlık bilimleri fakültesi için ikinci sırada sosyal statü yer alırken; eğitim fakültesinde “başarı”; ilahiyat fakültesinde “düzenli yaşam” değeri yer alır. Üçüncü sıradaki değerler sağlık bilimlerinde “düzenli yaşam”; eğitim fakültesi ve ilahiyat fakültesinde ise “sosyal statü” dür. Bunları takip eden değerlerin sıralaması sağlık bilimleri fakültesi için yeteneği kullanabilme, maddi kazanç, yaratıcılık, değişim ve çeşitlilik, liderlik, işbirliği, rekabettir. Eğitim fakültesi için diğer değerlerin sıralaması maddi kazanç, yeteneği kullanabilme, değişim ve çeşitlilik, liderlik, yaratıcılık, işbirliği, rekabet; ilahiyat fakültesi için ise yeteneği kullanabilme, maddi kazanç, değişim ve çeşitlilik, işbirliği, liderlik, yaratıcılık, rekabettir.

Grafik 2. Fakültele göre meslek değeri sıralama yargıları ölçek değerleri

Diş Hekimliği Fakültesinde araştırma kapsamında yer alan diğer sekiz fakülteden farklı olarak “sosyal statü” değeri ilk sırada yer alır. İkinci sıradaki değer maddi kazanç iken bunu takip eden değerler sırasıyla; başarı, düzenli yaşam, yeteneği kullanabilme, liderlik, yaratıcılık, işbirliği, değişim ve çeşitlilik, rekabettir.

İletişim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin değer sıralamasına bakıldığında ilk sırada “başarı” değerinin ikinci sırada sosyal statü, üçüncü sırada ise yaratıcılık değerleri yer alır. Bu değerler sırasıyla; liderlik, yeteneği kullanabilme, maddi kazanç, değişim ve çeşitlilik, düzenli yaşam, işbirliği, rekabet değerleri takip eder. İletişim fakültesinde diğer fakültelerden farklı olarak üçüncü sırada “yaratıcılık” değerinin yer aldığı görülür.

Fakültelerin son sırada tercih ettiği mesleki değerine bakıldığında tıp, eczacılık, diş hekimliği, sağlık bilimleri, veteriner, eğitim, ilahiyat ve iletişim fakültesinde “rekabet” olduğu görülür. Son sırada yer alan değer sadece hukuk fakültesinde olması dikkat çeken bir bulgudur. Hukuk fakültesinde en düşük ölçek değeri “işbirliği” dir.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmadaki amaç; Erciyes Üniversitesi’ndeki dokuz farklı fakültede (tıp, eczacılık, diş hekimliği, sağlık bilimleri, veteriner, eğitim, ilahiyat, hukuk ve iletişim) öğrenim gören öğrencilerin meslek seçimi sürecinde etkili olduğu düşünülen mesleki değerlerin öncelik düzeylerinin belirlenmesidir. Bu doğrultuda, mesleki değerlerin önem düzeylerini belirlemek için kullanılan yöntem ise, sıralama yargılarına dayalı olarak ölçekleme yöntemidir. Bu yöntemle katılımcılar, kendilerine verilen on mesleki değer arasından kendileri için en önemli (1) olandan en önemsiz (10) olana doğru bir sıralama yapmışlardır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; tıp, eczacılık ve hukuk fakültesinde öğrenim gören katılımcıların ilk üç değerinin aynı olduğu ve bu değerlerin aynı sıralamaya sahip olduğu dikkat çekmektedir. Bu üç fakülte için ilk üç değer sırasıyla; başarı, sosyal statü ve maddi kazançtır. Eczacılık fakültesi için elde edilen bu bulgu Kıran ve Taşkiran’ın (2015), Ege Üniversitesi Eczacılık Fakültesi birinci sınıf öğrencileriyle yaptığı çalışmanın bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Kıran ve Taşkiran’ın (2015) yaptığı çalışmada, eczacılık birinci sınıf öğrencilerinin beş farklı tercih sebebi arasında üçüncü sırada saygın, rahat, kazancı yüksek ve iyi gelecek sunan bir meslek olması % (9,8) yer alır. Smithers’da (1968) eczacılık öğrencilerinin mesleki değerlerini araştırmış ancak ele alınan değerler farklı olduğu için bulguların benzer ya da zıt olduğunu söylemek mümkün değildir. Smithers’ın (1968) araştırma bulgularına göre, en yüksek mesleki değeri insanlara yardım etmek iken; en düşük mesleki değeri orijinal şeyler üretmektir.

Tıp Fakültesinin mesleki değer sıralamasına ilişkin elde edilen bulgular Genç, Kaya ve Genç (2007) ve Saad ve Isralowitz’in (1997) elde ettiği sonuçlarla paralel olduğu görülür. Genç, Kaya ve Genç (2007) 364 tıp fakültesi öğrencisinin katıldığı çalışmada öğrencilerin tıp fakültesini seçmedeki en önemli ilk beş, etmeden ikinci sırada okulda başarılı öğrenci olma (3,89), dördüncü sırada ise saygın meslek olduğunu düşünme (3,82) olduğunu tespit etmişlerdir. Saad ve Isralowitz (1997) ise tıp öğrencilerinin yaratıcılık, kendi iş tarzlarını oluşturma, başarılı olma, prestij, risk alma ve yöneticilik gibi değerleri daha öncelikli olarak tercih ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Knafo ve Sagiv (2004) çalışmalarında 32 mesleğin değerlerinin ne olduğuna ilişkin bir meslek haritası çıkarmışlardır. Bu meslekler arasında “doktorluk”da yer alır. Çalışma sonuçlarına göre, doktorluk mesleğine ilişkin il üç değer sırasıyla yardımseverlik (4,86), evrensellik (4,57), öz yönelim (4,51) olduğu görülür. Ancak

bu çalışma ile Knafo ve Sagiv'in (2004) çalışmalarında ele alınan mesleki değerler farklı olduğu için bulguların benzer ya da zıt olduğunu söyleyememektir. Alanyazın incelendiğinde hukuk fakültesinin mesleki değerlerine ilişkin ulaşılan sonuçlarla paralel ya da zıt olabilecek herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

Yukarıda yer alan üç fakültenin mesleki değer sıralamasının benzer olması oldukça anlamlıdır. Bu üç fakülte de kendi puan türlerinde ÖSYS'de yüksek puan alan öğrencilerin yerleştiği bilinen bir gerçektir (osym.gov.tr., 2016). Dolayısıyla bu fakülteleri tercih eden öğrenciler kendilerini “başarılı” olarak algıladığı ve tercih ettikleri fakültelerin de “başarı” değerini karşılayacağını düşündükleri söylenebilir. Ayrıca toplumumuzda “hangi mesleği seçeceksin?” sorusu karşısında akla gelen ilk meslekler arasında “doktor”, “avukat” gelmektedir. Bir başka ifadeyle bu mesleklerin toplumda “saygın” bir yerde bulunduğu söylenebilir. Ayrıca ekonomik durum ile toplumsal konumun birbiri ile iç içe olduğu düşünülmektedir (Bocock, 1997; Akt.: Sevim ve Dayı, 2009). Nitekim üçüncü sırada yer alan mesleki değer bu bilgiyi doğrular niteliktedir. Bu üç fakülte için üçüncü sıradaki değer “maddi kazanç” tır. Bu fakültelerden mezun olduktan sonra yapılacak olan işten elde edilen gelire bakıldığında TÜİK'in 2014 yılı kazanç yapısı araştırmasına göre ISCO 8'de yer alan profesyonel olan ve olmayan 47 meslek grubu içerisinde sağlık profesyonellerinin (doktor, eczacı) aylık ortalama brüt ücreti açısından altıncı sırada yer aldığı ve bu ücretin 5. 228 TL olduğu; hukuk, sosyal ve kültür ile ilgili profesyonel meslek mensuplarının (hakim, savcı, avukat) ise aylık ortalama brüt ücreti açısından yedinci sırada yer aldığı ve bu ücretin 4.802 TL olduğu görülür (TÜİK, 2016b). Sevim ve Dayı'nın (2009) yaptığı araştırma da bu istatistikleri doğrular niteliktedir. Araştırma bulgularına göre doktorların %59'u mesleğe başladıktan sonra gelir ve yaşam düzeylerine ait değişimin genellikle iyiye doğru gittiğini ifade etmiştir. Bunun yanı sıra katılımcıların %15'inin gelir düzeyinin 5000 TL ve üzerinde olduğu da görülmektedir. Bu sonuçlara göre de hem brüt ücret açısından hem de bu ücretin diğer mesleklere göre sıralaması açısından “maddi kazanç” değerini karşılayabilecek meslekler olduğu söylenebilir.

Sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin ilk üç sırada önemli gördüğü değer; sırasıyla başarı, sosyal statü ve düzenli yaşam; eğitim fakültesindeki öğrenciler için düzenli yaşam, başarı sosyal statü; ilahiyat fakültesindeki öğrenciler için ise başarı, düzenli yaşam, sosyal statüdür. Üç fakültede sıralama değişmekle birlikte öncelik verilen değerlerin birbiriyle aynı olduğu görülür. Her üç fakültede en son sırada yer alan değer ise “rekabet” tir. Bunun yanı sıra eğitim fakültesinde diğer fakültelerden farklı olarak “düzenli yaşam” değerinin ilk sırada yer alması da dikkat çeken bir bulgudur.

Yukarıda yer alan üç fakültenin de (sağlık bilimleri, eğitim ve ilahiyat) belirli düzeyde “başarı” sağlayan öğrencilerin yöneldiği fakülteler olduğu söylenebilir. İlahiyat fakültesi öğrencileriyle yapılan çalışmaya göre katılımcıların %49'u ilahiyat mezunu öğrencilerin toplumda saygın bir yerinin olduğunu (Koç, 2003); Özpancar, Aydın ve Akansel (2008) ise hemşirelerle yaptığı çalışmada ise, %59, 2'sinin ise “hemşirelik toplumda değer verilen bir meslektir” ifadesine katıldıkları sonucuna ulaşmışlardır. Öğretmenlik mesleğinin saygınlığı konusunda Özbek, Kahyaoğlu ve Özgen'in (2007) çalışmasında, özellikle kadın öğretmen adayları açısından öğretmenliğin, toplumdaki statüsü yüksek olan bir meslek olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarının yanı sıra “sağlık personeli”, “eğitimci” ya da “din görevlisi” olmanın kendi uzmanlık alanlıklarında toplumda “bilirkişi” olarak görüldüğü ifade edilebilir. Sonuç olarak, bu üç fakültenin de başarı ve sosyal statüyü ilk üç değer arasında görmesi manidardır.

Erciyes Üniversitesi'nde sağlık bilimleri fakültesi “hemşirelik”, “beslenme ve diyetetik” ve ebellek programlarından oluşmaktadır. Ancak alanyazında sadece hemşireliğe yönelik meslek değerleri çalışmasına rastlandığı için sadece bu yöndeki araştırma bulguları ortaya konmuştur. Sağlık bilimleri fakültesine (hemşirelik) ilişkin düzenli yaşam konusunda elde edilen araştırma sonucunun, Kırağ (2015), Özpancar, Aydın ve Akansel (2008), Ünal ve arkadaşlarının (2008) bulguları ile kısmen paralel olduğu söylenebilir. Nitekim Kırağ (2015) Adnan Menderes Üniversitesi Söke sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümünde 1. Sınıfta öğrenim görmekte olan toplam 49 öğrenci ile yaptığı çalışmada hemşirelik öğrencilerinin %44,9'unun iş bulabilme olanağı nedeniyle hemşirelik mesleğini tercih ettikleri görülür. Ünal ve arkadaşları (2008), hemşirelik öğrencilerinin bölümü tercih nedenleri arasında açıkta kalmama, iş bulma kolaylığının yer aldığı sonucuna ulaşmışlardır. Özpancar, Aydın ve Akansel'in (2008) ise, yine hemşirelik öğrencilerinin % 53'ünün iş bulma güvencesi nedeniyle bu bölümü tercih ettiklerini tespit etmişlerdir. Özetle, kolay iş bulabilme olanağının “düzenli yaşamı” sağladığı düşünüldüğünde araştırma bulgusunun yukarıdaki sonuçlarla paralellik gösterdiği ifade edilebilir.

Araştırma kapsamında yer alan yedi fakültenin ilk sıradaki değeri “başarı” iken eğitim fakültesinde ilk sırada “düzenli yaşam değeri” yer alır. Öğretmenlik mesleğinin “düzenli yaşamı” sağlaması bir iş avantajı olarak düşünüldüğünde bu bulgu Sarıkaya ve Khorshid'in (2009) Ege Üniversitesi'ne kayıt yaptıran 1000 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırmanın bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Sarıkaya ve Khorshid'in (2009) çalışmasından elde edilen bulgulara göre tercih edilecek mesleğe neden olarak öğrencilerin %33,6'sı meslekle ilgili olumlu görüş, %28,2'si iş avantajlarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra TÜİK'in 2014 yılı iş gücü istatistiklerinde en son mezun olunan alana göre, öğretmen eğitimi ve eğitim bilimlerinin istihdam oranının % 67,9 olduğu tespit edilmiştir (TÜİK, 2015). Mezun olduktan sonra bir hızlı bir şekilde işe yerleşebilme aynı zamanda düzenli bir gelir etmeyi ve dolayısıyla düzenli bir yaşam koşulu oluşturmayı sağladığı ileri sürülebilir. Bu sonuç, toplumda var olan öğretmenlik mesleğine ilişkin algıyı da doğrular niteliktedir. Öyle ki, öğretmenlik mesleği yaz tatili, şubat tatili gibi iş imkânına sahip olan ve öğretmenlerin yaşamlarını esnek bir şekilde planlayabilmelerine fırsat sunan bir meslek olduğu söylenebilir. İlahiyat fakültesinde öğrenim gören öğrenciler mezun olduklarında imam, vaiz, Kur'an kursu öğreticisi ya da din kültürü öğretmenliği, imam hatip lisesi meslek dersleri öğretmenliği gibi meslekleri yürütürler (Koç, 2003). Mezunların özellikle son yıllarda bu mesleklere kolaylıkla yerleştiği görülür. Bu durumun, ilahiyat fakültesi öğrencilerinde “düzenli yaşam” değerini ilk sıraya almalarında etkili olduğu ifade edilebilir.

İlk sıradaki değeri farklı olan diğer fakülte ise dış hekimliğidir. Araştırma kapsamında yer alan diğer yedi fakültenin ilk sıradaki değeri “başarı” iken dış hekimliği fakültesinde “sosyal statü” değeri ilk sırada yer alır. Maddi kazanç ikinci, başarı da üçüncü sırada yer alır. Son sırada yer alan değer ise rekabettir. Çalışma kapsamında yer alan yedi fakültede “başarı” değeri ilk sırada yer alırken dış hekimliği fakültesinde bu sonuçtan farklı olarak “sosyal statü” değerinin ilk sırada yer alması dikkat çekicidir. Alanyazında dış hekimliği fakültesi öğrencilerinin mesleki değerlerine yönelik benzer ya da zıt herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

Veteriner Fakültesi'nin ilk üç sırada yer alan değeri “başarı”, “maddi kazanç” ve “sosyal statü” dür. Alanyazında veteriner fakültesi öğrencilerinin mesleki değerlerine ilişkin herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Veteriner fakültesi'ne giriş puanları çok yüksek olmamakla birlikte fakültede uygulama ve teoriyi içeren yoğun bir program uygulanmaktadır.

Öğrencilerin, bu programı başarıyla tamamlayabilmek için başarıyı gerektirdiğini düşünerek bu değeri ilk sıraya aldıkları ileri sürülebilir. İkinci sıradaki değer “maddi kazanç” tır. Özen ve arkadaşlarının veterinerlerin iş fırsatları konusunda yaptıkları araştırma sonuçlarına göre; ilk altı ay içerisinde kalıcı bir iş bulduğunu bildirenlerin oranı tüm katılımcılar içerisinde %59.7, kamu sektöründe çalışanlar içerisinde %49.2, özel sektörde çalışanlar içerisinde %71.3 ve her iki sektörde (kamu-özel sektörde) aynı anda çalışanlar içerisinde ise %62.2’dir. Bu sonuçlara göre veteriner fakültesinden mezun olanların kısa sürede iş sahibi olduğu ileri sürülebilir. İş sahibi olmak “maddi kazancın” da bir göstergesi olduğu için veteriner fakültesi öğrencilerinin ikinci sırada maddi kazancı önemsedikleri söylenebilir. Veteriner fakültesinden mezun olanlar “veteriner hekim” mesleki unvanını almaktadır. Bu unvanda “hekim” ifadesinin yer alması da sosyal statü açısından önemli olmuş olabileceği söylenebilir.

İletişim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin değer sıralamasına bakıldığında ilk sırada “başarı” değerinin ikinci sırada “sosyal statü”, üçüncü sırada ise “yaratıcılık” değerleri yer alır. İletişim fakültesinde diğer fakültelerden farklı olarak üçüncü sırada “yaratıcılık” değerinin yer aldığı görülür. Alanyazında iletişim fakültesi öğrencilerinin mesleki değerlerine yönelik herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Erciyes üniversitesi iletişim fakültesinde “radyo tv sinema” programı da yer almaktadır. Bu alanın yeni fikirler üretmeyi gerekli kıldığı düşünüldüğünde, yaratıcılığın diğer fakültelerden farklı olarak iletişim fakültesinde ilk üç sırada yer almasının oldukça anlamlı olduğu söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer bulgu ise bir fakülte hariç (hukuk) diğer sekiz fakültenin son sırada yer alan mesleki değeri “rekabet” tır. Bu sonuca göre üniversite öğrenimi gören gençlerin rekabet etmekten hoşlanmadığı ve bu nedenle seçtiği programda da “rekabet” değerini son sırada ele almış olabileceği söylenebilir.

Teşekkür

Bu çalışma Erciyes Üniversitesi BAP birimi tarafından desteklenen SBA-2015-5934 kodlu “Üniversite Öğrencilerinin Mesleki Değer Algılarının Sıralama Yargılarıyla Ölçeklenmesi” adlı proje kapsamında elde edilen veriler kullanılarak hazırlanmıştır.

KAYNAKÇA

- Adler, A. (1998). *Çocuk eğitimi*. (Çev.: Kamuran Şipal), İstanbul: Cem Yayınevi.
- Adler, A. (2014). *Yaşamın anlam ve amacı*. (Çev.: Kamuran Şipal), 11. Baskı, İstanbul: Say Yayınları.
- Corey, G. (2005). *Psikolojik danışma, psikoterapi, kuram ve uygulamaları*. (Çev. T. Ergene). Ankara: Mentis Yay.
- Genç, G., Kaya, A. Ve Genç, M. (2007). İnönü üniversitesi tip fakültesi öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(14), 49–63.
- Kırağ, N. (2015). Hemşirelik mesleğinin seçiminde ilişkili olan faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(4), 226-231.
- Kıran, B. ve Taşkiran, E. G. (2015). Ege Üniversitesi Eczacılık Fakültesi 1. sınıf öğrencilerinin meslek tercihine etki eden faktörler. *Marmara Pharmaceutical Journal* 19, 159-167.

- Koç, A. (2003). İlahiyat fakültesi (ilâhiyat lisans programı) öğrencilerinin sorunları ve beklentileri. *M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2, 25-62.
- Kronus, C. L. (1975). Occupational values, role orientations, and work settings: The case of pharmacy. *The Sociological Quarterly*, 16(2), 171-183.
- Kuşdil, E. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerin değer yönelimleri ve schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), 59-76.
- Kuzgun, Y. (2003). *Meslek rehberliği ve danışmanlığına giriş (4. Baskı)*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kuzgun, Y. (2009). *Meslek rehberliği ve danışmanlığına giriş (4. Baskı)*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Liptak, J. J. (2008). *Career quizzes: 12 tests to help you discover and develop your dream career*. Indianapolis: JIST Publishing.
- Osym.gov.tr. (2016). <http://www.osym.gov.tr/belge/1-23560/2015-osys-yuksekogretim-programlari-vekontenjanlari-ki-.html> adresinden 19 Mart 2016 tarihinde erişilmiştir.
- Özbek, R., Kahyaoğlu, M. ve Özgen, N. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 221-232.
- Özden, M.S., (2007), 20-24 yaş arası üniversite öğrencilerinin ve nevrotik öğrencilerin değerler açısından karşılaştırılması, *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özen, A., Doğan, Ö., Başaağaç Gül, R. T., Özkul, T., Yüksel, E. (2012). Türkiye’de veteriner hekimliği üzerine araştırmalar: III. iş fırsatları ve sektörel yönelimlere ilişkin görüş ve beklentiler. *Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi*, 18(6), 907-911.
- Özgüven, İ. E. (2000). *Psikolojik testler (4. Baskı)*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özgüven, İ.E. (2001). *Çağdaş eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik (Üçüncü Baskı)*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özpancar, N., Aydın, N. ve Akansel N. (2008). Hemşirelik 1. sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleği ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi. *C.U. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(3), 9-17.
- Pişkin, M. (2012). Kariyer gelişim sürecini etkileyen faktörler (Ed.: Binnur Yeşilyaprak) İçinde: *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Rognstad, M. K. ve Aasland, O. (2007). Change in career aspirations and job values from study time to working life. *Journal of Nursing Management* 15, 424- 432.
- Saad, I. A. & Isralowitz, R. E. (1997). Gender as a determinant of work values among university students in israel. *The Journal of Social Psychology*, 137(6), 749-763.
- Schein, E. (2007). Career anchors revisited: Implications for career development in the 21st century. *NHRD Journal*, 1 (4), 27-33.
- Sevim, Y. ve Dayı, Y. S. (2009). Doktorların ekonomik durumları ve toplumsal konumları (Elazığ ili örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 231-248.

Sharf, R. S. (2002), *Applying career development theory to counseling*, Pacific Grove, CA.: Brooks/Cole Thomson Learning.

Smithers, A. (1968). Some characteristics of business students in a technological university ii occupational values. *Occupational Psychology*, 42, 231-238.

Thorpe, K., ve Loo, R., (2003). The values profile of nursing undergraduate students: Implications for education and professional development, *Journal of Nursing Education*, 42(2), 83-90.

Turgut, Y. ve Baykul, Y. (1992). *Ölçekleme teknikleri*, ÖSYM Yayınları, s.141.

Türk Dil Kurumu (2016). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56e7069fb6f843.51121174 adresinden 14.03.2016 tarihinde erişilmiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu (2015). *İşgücü istatistikleri 2014*. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18645> adresinden 15 Temmuz 2015 tarihinde erişilmiştir

Türkiye İstatistik Kurumu (2016a). <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21507> adresinden 15.03.2016 tarihinde erişilmiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu (2016b). <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18861> adresinden 18.03.2016 tarihinde erişilmiştir.

Ünal, S., Gürhan, N., Saral, E. ve ark. (2008). Hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri ve hemşirelik mesleğini seçme nedenleri. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 16 (63), 179-187.

Yörükan, T. (2015). *Alfred Adler: sosyal roller ve kişilik*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.